

FOTÓ: GÁLOS VIKTOR

Nem könnyű eligazodni

Tompa Andreával Szarka Károly beszélget

Tompa Andrea Libri irodalmi díjat kapott *Omerta* című regényéért.

Színkritikus vagy, tanítasz, íróként az utóbbi néhány évben ismert meg a közönség. Jelent-e gondot az időbeosztás, és mennyit segítettek az irodalmi díjak?

A díjak jól esnek, de még jobb, hogy sok olvasó jön velük. Nem fizetnek olyan jól, hogy évekig hátra lehessen dőlni, a Libri-díjat viszont jól marketingelték, ami ismertté tette a könyvet. Az *Omerta* írásakor szerencsére ki tudtam szakítani másfél évet a tanításból. Persze jobb lenne, ha kevesebb dolgot csinálnék egyszerre, ha viszont csak az írással foglalkoznék, kényszerré válhatna, hogy ebből kell megélni. Korábban zavart, ha egy nap nem írtam semmit, de később megértettem, hogy vannak napok, sőt akár évek, amikor nincs írás.

Mindhárom regényed, *A hóhér háza*, *a Fejtőlslábtól* és az *Omerta* helyszíne a szülővárosod, Kolozsvár, és eddig megmaradtál a XX. századnál. Tudnál egy amerikai nagyvállalkozó vagy egy középkori szerb parasztasszony fejével gondolkodni?

A témaválasztáskor nem a kulturális közeg érdekel. Van egy kérdésfelvetés, de még nincsenek se hősök, se történet, se tér-idő. Egyelőre leválaszthatatlan rólam a saját közegem, ami alatt ezt a térséget, a magyarságot, a magyar kisebbséget értem, bár egy író mindig feszegeti a saját határait. A középkori ember sem nagyon különbözött tőlünk, fáj az ujja, ha elvágta, és ő is volt szerelmes, még ha nehéz is beleképzelni magunkat egy olyan világba, ahol mindenki hívő. Még Descartes is hívőnek mondta magát. De íróilag nem értem a XXI. század emberének életritmusát, információbőségét sem, vagyis azt, hogy mindez hogyan változtatja meg őt. Talán egy centrális, domináns figurát tudnék megírni a legnehezebben, őt legfeljebb kívülről és ironikusan tudnám megragadni, mert nem látom a kihívásait, és azt, hogy milyen lehet kiválasztottnak lenni.

A diktatúra, a szabadsághiányos állapot viszont láthatóan izgat.

Eddig ez érdekelt, de határozott vá-

gyam, hogy végre olyan hősookról írjak, akiknek a történelem nem tenyerel bele az életébe. Bár a jelen indokoltta teszi, hogy tovább szövö-gessük ezeket a történeteket. De nem tudjuk, mi van előttünk.

Ahogy az '50-es évekkel játszódó *Omerta* figurái, vagy *A hóhér háza* főszereplője, a kamaszlány sem tudta '80-as években. Melyik korszak állítható párhuzamba a mostanival?

Az a tapasztalatom, hogy nemigen tudjuk, miben vagyunk. Az '50-es években nemcsak azt nem lehetett tudni, mi lesz, hanem azt is nehéz volt megragadni, ami éppen történik. Ma több információhoz juthatunk, de most sem látjuk, hogyan jutottunk idáig és mi van, mi lesz velünk. Romániában viszont annyira fullasztó volt a közeg, hogy még a '80-as évek végén sem nem tűnt úgy, hogy fordulat következik. Erős volt akkoriban bennem a remény, ami életkori és alkati sajátosság, de nem gondoltam, hogy a változás küszöbén állunk.

Levéltárban is kutattál, bár úgy tudom, nehézségekbe ütköztél.

Magyarországon az állambiztonsági levéltárban próbálkoztam, de két nekifutás után föladtam. Eleve kellett egy háttérintézmény, be kellett kéredzkednem valahova. Romániában megszereztem a családi iratainkat, de illegálisan, pedig kérvényeztem. Több minden érdekel, egy kicsit mindenbe beleszagolok, és eldöntöm, az én irányom-e vagy sem. Nem vagyok kutató, nem tudom egyetlen szűk témába beleásni magam, ezért is voltak nehézségeim.

Érezted úgy, hogy egy-egy leágazásról külön regényt tudnál írni?

Naponta háromszor! Például egy unitárius lelkészről, akinek a be-súgóí múltját gyönyörűen dokumentálták. Ha egy ilyen világ kinyílik, és árad belőle a sok izgalom, ami aztán mind egy irányba mutat, akkor minden utcán végig akarok menni, minden figura kezét megfogni. Ilyenkor fordul elő, hogy írok kétszáz oldalt, és még rá sem kanyarodtam a fő témámra. Az *Omerta* végén azért írtam meg a főszereplők sorsának alakulását, hogy ne legyen kísértés a folytatásra.

A női karakterek szenvedéseinek tükrében – az *Omerta* szereplői közül Kali és Annuska is bántalmazott – hogyan látod a mai nők helyzetét?

Megdöbbsentett, amikor néprajzi anyagokban kutattam, hogy a nők mennyi fájdalomról számolnak be, főleg a hagyományos paraszti világban, és azt gondoltam, hogy ezek jól rezonálnak a jelenre. Más idők voltak, de nem árt, ha emlékeztetjük magunkat arra, hogy a világ még nem simult ki teljesen.

A *Fejtől s lábtól* szereplői orvosok, az *Omertában* peremvidéki kisemberek

szólalnak meg. Az értelmiségi vagy a kevésbé reflektált figurák sorsán keresztül ragadható meg a történelem?

Amint közelebb lépsz egy látszólag unalmas élethez, ami távol van a nagy történelmi eseményektől, rögtön érdekes lesz. A hőseimet véletlen hősöknek nevezem, véletlenül akadok rájuk. Kell, hogy működjenek az intuíciók, de racionalizálni is tudni azt, hogy miért éppen rajtuk keresztül beszélek. Nem akartam nagyon reflektált figurákat, akik a dolgok végső értelméig eljutottak, és bármikor előhúzzák a farzsebükből a megfelelő kártyát, mert az ilyenek túl narcisztikusak, és elveszik az olvasótól az örömet, hogy saját maga fedezzen fel valamit. Mindig az érdekel, hogy lehet bevonni, kvázi munkára fogni az olvasót anélkül, hogy ez túl fájdalmas lenne. Ugyanakkor az is veszélyes, ha a hősök egyáltalán nem reflektálnak, mert azt üzenhetik, hogy nem kell sokat gondolkodni. Márpedig nem olyan könnyű eligazodni a világban, nem evidensek a jó és rossz döntések. Még a *Fejtől s lábtól* orvosai vagy az *Omerta* Eleonórája sem birtokolják a világ értelmezését. Én is ilyen vagyok, nincs reflektorom, amivel mindent bevilágíthatnék, csak egy pis-láloló elemlámpám.

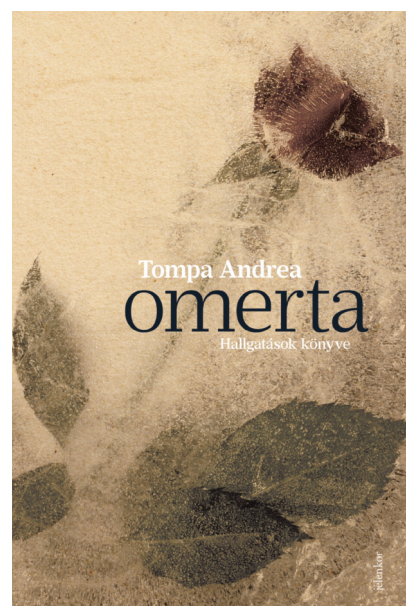
Ez minden értelmiségiről elmondható, a legműveltebbek és legtájékozottabbak sem tévedhetetlenek, legfeljebb nem tudják magukról.

Ilyen értelemben egy parasztasszony is eligazodik a világban, és nincs szüksége többre. Kalinak pont elég, amit ő tud. Engem jobban izgat, amit az ember nem tud, ezért az értelmiségi figurák közül is csak az érdekel, aki bizonytalan, sokszor hibázik, vagy

éppen a magabiztosságából adódóan hibázik igazán nagyot. De nincs ijesztőbb a kételymentes embernél.

A *Színház* folyóirat főszerkesztőjeként kijelentetted, hogy nem publikálhatnak a lapban a Kárpát-medencei Tehetséggondozó ösztöndíjasai. Hol húzzuk meg a határt? Aki például a versenyszférába vagy külföldre menekül, feladva az alkotást, nem köt-e ugyanúgy kompromisszumot, mint aki állami ösztöndíjra pályázik?

Nem helyes fiatalokat büntetni, ezt később beláttuk. Üzenetet meg akartunk fogalmazni, és nem fogalmaztuk meg jól. Nem is a nagy szervezeteknek akartunk üzenni, inkább a szerzőkben tudatosítani, hogy hova állnak. Felnőtt embereknek kell hogy legyen személyes felelősségük ebben. Mit tegyen, aki kap egy publikálási lehetőséget egy szélsőséges lapban? Akkor is nehéz kérdés ez, ha a pénzért szabadon alkothat. A határt mindenki belül húzza meg, az egyik ember azt gondolja, jobban alszik, ha nem vesz részt ebben, a másik azt, hogy a közpénz neki is jár. Magánügy, ki hogyan dönt. De én úgy gondolom, a pénznek igenis van szaga.

Irodalmi ajánlatunk

4321 – Paul Auster – 3765 Ft

Mi lenne, ha másképp döntenénk, és a dolgok másképpen alakulnának? Az ember életében sokszor felmerül ez a banális, de sorsdöntő kérdés. Erre épül ez a nagy ívű regény, amelynek kiindulópontja 1947. március 3. New Jersey-ben orszózsído származású szülők gyerekeként megszületik Archie Ferguson, pontosabban négy Archie Ferguson. A négy Archie nagyon hasonlít egymásra - a testi adottságuk, az érdeklődésük, a sportszeretetük - ám a sorsukat más utakra terelik a véletlenek, azaz a jó vagy balszerencse, a saját döntéseik és az emberekkel, illetve a környezettel való kapcsolatuk. Így a regény négy különböző szemszögből mutatja be Archie viszonyát a szüleiével, a barátaival és szerelmeivel, felvonultatva az érzelmek széles, olykor mégis elégtelen skáláját. Az emberi kapcsolatok okos és szellemes ábrázolása mellett az Amerikát, sőt a világot megrengető történelmi események is hullámot vetnek a történetzálakban.

Adrift – Tami Oldham Ashcraft – 3540 Ft

Alcíme: Igaz történet szerelemről, veszteségről és túlélésről az óceánon. Tahiti 1983. A húszas éveiben járó Tami Oldham és a harmincas éveiben járó Richard Sharp története szerelem első látásra. Mindketten nagy világljárók, akik – eltérő okok miatt – korán elhagyták az otthonukat. Richardot egy ismerős házaspár megkéri, hogy vigye haza vitorlásukat az Egyesült Államokba, cserébe kap 10 ezer dollárt, és egy első osztályú repülőjegyet a visszaútra. Rövid gondolkodás után a lány is vele tart. A Csendes-óceánon viharba kerülnek, az esőben és a felhőkarcoló méretű hullámokban a hajójuk árboc nélkül hanykolódik a vízen. Richardnak eltörik a bordája és a lába, Tami ápolja őt, miközben eredeti úti céljukat feladva megpróbálnak a 3 ezer km-re lévő Hawaii-ra kormányozni a járművet. A könyvből idén film készült Shailene Woodley és Sam Claflin szereplésével.

The Darkest Minds – Alexandra Bracken – 2675 Ft

A könyv főhőse, Ruby egy 16 éves lány. Amerikán végigsöpör egy misztikus vírus, ami megöli a gyerekek nagy részét. A járvány következtében egy új világ van felemelkedőben. Ruby, a többi túlélő gyerekekkel egyetemben olyan remisztó tulajdonságokra és képességekre tesznek szert, melyeket nem tudnak kordában tartani, a kormány a lányt Thurmondba kényszeríti, egy brutális állami "rehabilitációs táborba", ahol megtanulják kezelni - félni és elnyomni - új erejüket. Ez az egyetlen módja annak, hogy az új nemzedék életben maradjon? Ruby megszökik a táborból, és csatlakozik a biztonságos menedék felé tartó tinédzserek csapatához. Rövidesen ráébred azonban újdonsült családjával együtt, hogy egy világban, ahol az irányító felnőttek elárulták a gyerekeket, menekülni nem elég. Ellenállást kell szítaniuk, együttesen használva erőiket, hogy visszaszerezzék jövőjüket. Bracken világszerte népszerű sorozatának első kötete, 2018-ban bemutatták a regény alapján készült első filmet.

Sharp Objects – Gillian Flynn – 2455 Ft

A fiatal chicagói újságíróra, Camille Preakerre nyugtalanító megpróbáltatás vár néhány hónapos pszichiátriai kezelését követően: főszerkesztője visszaküldi szülővárosába, hogy az ott történt gyerekkoráról tudósítson. Camille évek óta alig beszélt neurotikus és hipochonder anyjával. Tizenhárom éves, gyönyörű féltéstvérét, a poros kisváros lakóit valamiképp a markában tartó Ammát pedig utoljára óvodásként látta. A viktoriánus stílusú, kísérteties családi házban Camille-t megrohanják boldogtalan gyerekkorának emlékei, és akaratlanul is azonosulni kezd a meggyilkolt kislányokkal. Miközben egyre mélyebbre rántják sötét múltjának démonai, és felszakadnak soha be nem gyógyult sebei, versenyfutásba kezd az idővel, hogy kiderítse, ki lehet a tettes. Ha Camille túl akarja élni életveszélyes vizsátérését, nem tehet mást, minthogy egyszer és mindenkorra összerakja múltja kirakós játékának darabjait. A Holtodiglan (Gone girl) zseniális írójának újabb thrillere.

Accidental Further Adventures of The Hundred-Year-Old Man – Jonas Jonasson – 3540 Ft

Jonas Jonasson újabb regénye A százéves emberről, aki kimászott az ablakon, majd eltűnt. A százéves ember kalandjai tovább folytatódnak Jonas Jonasson megszokott humorával fűszerezve. Minden egy hőléggallon-utazással és három üveg pezsgővel kezdődött. Allan és Julius fel voltak készülve, hogy a földet elhagyva csodás látványban lesz részük. Arra azonban nem számítottak, hogy a tengerben kötnek ki. Legnagyobb megdöbbenésükre egy észak-koreai hajó mentette ki őket. Arra meg védképp nem számítottak, hogy a kapitány egy bőröndnyi csempészett urániumot szállít a hajóján, mely az észak-koreai vezető Kim-Dzsong-un atomprogramjához kell. Hamarosan Allan és Julius egy hatalmas diplomáciai botrány kellős közepében találja magát, amelyben a világ vezetői a svéd külügyminisztertől kezdve a német kancelláron, Angela Merkelén át egészen Trumpig, az Egyesült Államok elnökéig érintett. És a helyzet egyre csak fokozódik...

A kötetek megvásárolhatók:

Librotrade Kft.

1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel.: 254-0273 • Fax: 257-7472
E-mail: books@librotrade.hu
Honlap: www.librotrade.hu

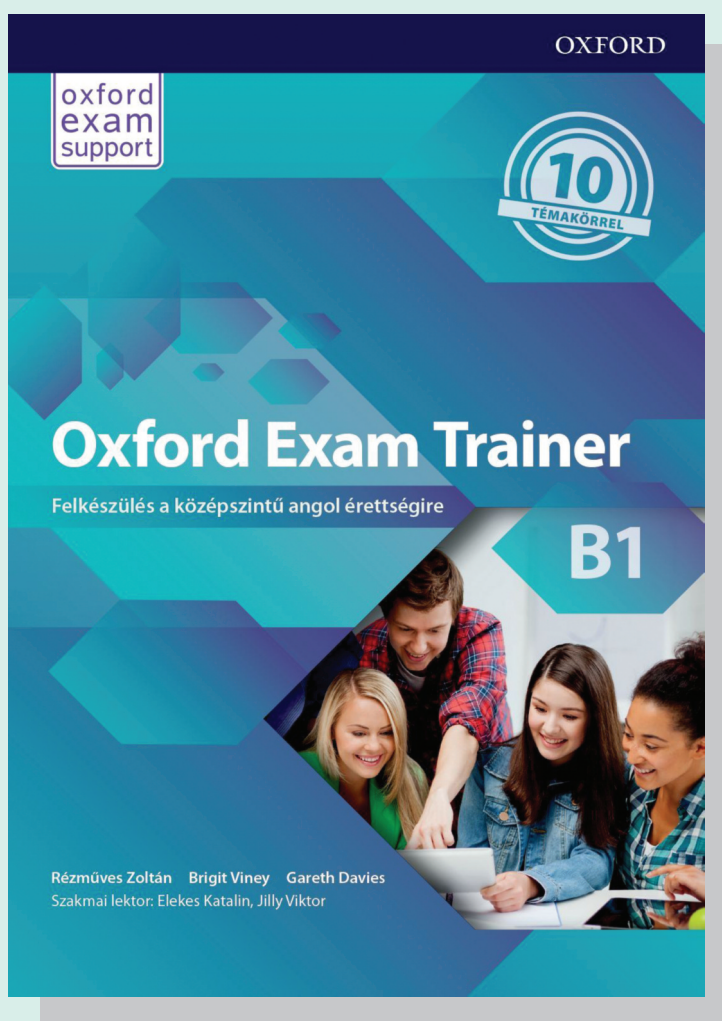
Famulus Könyvesbolt

1137 Budapest, Újpest rakpart 5.
Tel.: 349-3656 • Fax: 288-0769
E-mail: famulus@chello.hu
Honlap: www.famuluskonyv.hu

Az Oxford University Press ajánlata:

Oxford Exam Trainer B1

Felkészülés a középszintű angol érettségire

Rézműves Zoltán, Brigit Viney,
Gareth Davies

Új felkészítő könyv a középszintű érettségi vizsgára, a 2017-től érvényben lévő vizsgaszabályzatnak megfelelően B1 szinten. Bemutatja mind a 10 érettségi témakört, és külön fejezetben foglalkozik az új, Gazdaság témakörrel. Az Oxford Exam Trainer lehetővé teszi, hogy a tanóra keretén belül a diákok számukra motiváló és érdekes témákon keresztül készüljenek az idegen nyelvi érettségire. A tankönyv készségekre bontva, és a vizsgaleírásban szereplő témakörökhez kötve gyakoroltatja be a vizsgán előforduló feladattípusokat. Mind a 12 fejezet a témakör szókincsének átismétlésével és begyakorlásával kezdődik. A kötet legvégén fejezetenként (azaz érettségi témakörönként) csoportosított, kétnyelvű szöveget találhatók. Ujdonság, hogy a kötet nyelvtani ismétlést és gyakorlatokat is tartalmaz a nyelvhelyesség részben, illetve a könyv végén elhelyezett Grammar reference mellékletben. A rugalmas tananyag megengedi, hogy a fejezeteket, de akár a leckéket is igény szerint, tetszőleges sorrendben végezzék el. A kötet otthoni, önálló gyakorlásra is alkalmas köszönhetően a végén elhelyezett referencia anyagoknak: nyelvtani összefoglaló, kétnyelvű kifejezés-gyűjtemény a szóbeli vizsgához, mintaszövegek és kifejezések az íráskészség vizsgarészhez. Várható megjelenés 2018. május 31.

5200 Ft

A könyv megvásárolható:

Librotrade Kft.
1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel: 254-0273
Fax: 257-7472
e-mail: books@librotrade.hu
www.librotrade.hu

Oxford Könyvesbolt
1052 Budapest, Gerlóczy utca. 7.
Tel: 318-8633
Fax: 411-0404
e-mail: info@oupbooks.hu
www.oupbooks.hu

Famulus Könyvesbolt
1137 Budapest, Újpest rakpart 5.
Tel: 349-3656
Fax: 288-0769
e-mail: famulus@chello.hu
www.famuluskonyv.hu